

Kadrina Keskkool

Kadrina Lasteaia ajalugu

Uurimistöö

Robin Essi

12. klass

Juhendaja Maiu Essi

Kaasjuhendaja Janika Holmberg

Kadrina 2021

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Kadrina lastesõim	4
2. Lasteaed Aasa tänav seitse	9
3. Kadrina EPT Lastepäevakodu	11
3.1. Lasteaia asutamine	11
3.2. Lasteaia arengulugu	11
3.3. Sündmused	16
3.4. Lastepäevakodu juubelipidustused	18
4. Kadrina Lasteaed Sipsik.....	21
Kokkuvõte	35
Kasutatud allikad	37

Sissejuhatus

Valisin Kadrina Lasteaia teemalise uurimistöö mitmel põhjusel:

- 1) Kadrina Lasteaia ajalugu ei ole varem uuritud;
- 2.) lasteaia allikatele ja kontaktidele ligipääsu koordineeris minu ema, kes töötab Kadrina Lasteaias;
- 3) olen alati huvitunud ajaloost.

Uurimuse eesmärk on koostada Kadrina Lasteaed Sipsik ajalugu tutvustav ülevaade, millest hiljem valmib koostöös lasteaiaaga trükis lasteaia 45. sünnipäevaks.

Eesmärgist lähtuvalt on käesoleva uurimuse ülesanded järgmised:

- 1) töötada läbi lasteaia kroonika;
- 2) selekteerida ja võtta kontakti inimestega ning viia läbi intervjuud;
- 3) koostada intervjuudele ja kirjalikele allikatele tuginedes ajalooline ülevaade lasteaiast.

Eesmärgi ja ülesannete täitmiseks viidi läbi asutuses töötavate ja töötanud juhtidega ja töötajatega avatud intervjuud, mille ettevalmistamiseks paluti neil mõelda suurematele muutustele nende ametis olemise ajal. Samuti koguti kirjalikest allikatest faktilisi andmeid.

Tulemusena valmis kokkuvõtlik uurimustöö, mis annab ülevaate Kadrina Lasteaed Sipsik ajaloost aastatel 1945-2021. Uurimustöö on aluseks hilisema lasteaia kroonika/mälestusteraamatu koostamisele.

Uurimustöö koosneb sissejuhatusest, põhiosast, kokkuvõttest kasutatud kirjanduse loetelust ja lisadest. Põhiosa koosneb neljast peatükist. Esimene peatükk räägib Kadrina lastesõime ajaloost. Teine peatükk käsitleb Aasa tänaval asuva Kadrina lasteaia ajalugu, kolmandas peatükis on põhjalik ülevaade Kadrina EPT Lastepäevakodu tegemistest, ning neljandas peatükis on Kadrina lasteaed Sipsik toimetused.

Töö valmimise eest sooviksin tänada juhendajat Maiu Essit ja kaasjuhendajat Janika Holmbergi ning inimesi, kes olid nõus intervjuudel osalema.

1. Kadrina lastesõim

Kadrinas avati 1945. aastal mitu uut ettevõtet ja töötamine oli peaaegu et sunduslik, sest hakkasid toimima ostukaardid. Naistel tekkis vajadus kasutada lastesõime teenuseid. 1. juunil 1945. aastal alustas Kadrina Algkooli (Joonis 1) ruumides tööd Kadrina lastesõim. Lastesõime avamisele aitas kaasa tolleaegse täitevkomitee esimehe abikaasa Juuli Olla, kes töötas ka lastesõime juhatajana, vaatamata oma neljaklassilisele haridusele. Personal koosnes seitsmest töötajast:

1. Juhataja	Juuli Olla
2. Majandusjuhataja	Ida Tamm
3. Arvepidaja	Andi Ainola
4. Medõde	Ella Melnikov
5. Lapsehoidja	Jenni Tomingas
6. Pesupesija	Alli Püks
7. Kokk	Juuli Salamets

Kuna sõda oli alles lõppenud, pakuti lastehoiu teenust ilma igasuguse eakohase mööblita. Puudust tunti kõigest. Kahest üksteise külge kinni seotud koolipingist sai lapsele voodi. All põhu kott ja padjaks hõõvlilaastudega täidetud kott. Väiksemad lapsed said voodiks õpetaja laua, mis keerati jalad ülespoole ja jalgade vahele põimiti pesunöör, mis kujutas voodivõrku. Polnud ka laudu ega toole, lapsed istusid põrandal, mõnel lapsel oli võimalus täiskasvanu toolil istuda. Väiksemaid lapsi söödeti süles. Laste toidunõud saadi rahvamaja ja ja kooli toidunõude varustest (Kroonika)

Joonis 1. Kadrina Algkool Undla vald. Allikas: Ajaveeb

Lastesõim oli avatud kaheksa tundi päevas. Laste vanust ei arvestatud, nõnda olid nimekirjas ka koolieelikud ja isegi kooliealised lapsed. Sellist olukorda soosis see, et ostukaardi said ainult riigitööl käivad emad (*Ibid*).

Tol ajal kehtis kuuepäevane töönal, pühapäevade arvel väljastati lastevanematele nn pajuk (toiduained kuivtoidu näol ja lisaks üks tükk seepi kuus). Lastevanemate tasu oli üks rubla kuus. Toiduaineid ostis lastesõim kohalikust kooperatiivist osturaamatu alusel. Lapsi toitlustati kolm korda päevas (*Ibid*).

Seoses õppetöö algusega sügisel tuli leida uus lahendus ja lastesõim kolis Kadrina Seltsimaja (joonis 2) teisele korrusele. Teise korruse kasutamine oli tülikas, sellepärast töötas sõim siin vaid ühe talve (*Ibid*).

Joonis 2. Kadrina Seltsimaja. Allikas: Ajaveeb.

Käitsi kirjutatud kroonika järgi kolis lastesõim 1948. aasta kevadel Undla vallamaja ruumidesse, kus nende käsutuses oli üks tuba ning toitlustamine toimus kooli sööklas. Juhatajaks oli Leida Kull. Lasteaias oli 25 last vanuses kolm kuni seitse aastat. Peatselt eraldati lastesõimele kolm tuba ja väike köök Undla majas (*Ibid*).

Joonis 3. Undla Vallamaja. Allikas: Ajapaik

Joonis 4. Personal vasakult: Helene Kuusemäe, Agnes Marks, juhataja Leida Kulli. Allikas: lasteaias erakogu

Laste arendamiseks puudusid vahendid, mänguasju oli napilt ka kodudes. Neid väheseidki töid lapsevanemad kodust kaasa, et lapsed saaksid mängida. Tervishoiuosakonnalt saadi mõned lauad ja puuvoodid. Vooditesse õmblesid töötajad ise aluskotid, mis täideti õlgedega. Lapsehoidjaks tuli lisaks Jenni Tomingale veel Juta Tamm (*Ibid*).

Enne lastesõime tulekut ei läbinud lapsed arstlikku kontrolli, seda tegi lasteasutuses jaoskonnarst dr Hilda Espenberg. Igal hommikul vaatas lapsed üle meditsiiniõde järgmiselt: laps võeti üleni paljaks, et kontrollida naha puhtust; teelusika varre abil vaadati kurku. Lapsevanem pidi esitama asutuse juhatajale avalduse, et laps kollektiivi vastu võetaks. Rahval ei olnud lasteasutuse suhtes usaldust, nad arvasid, et lapsi korjatakse kokku Venemaale viimiseks. Lastesõime töötajad pidid tegema pidevat selgitustööd (*Ibid*).

Lastesõim pidi veel kolima, seekord Jõe tänava majja, kus ruumid olid väga halvas seisus.

Joonis 5. Jõe tänava maja. Allikas: lasetaia erakogu

Joonis 6. Ella Saukas. Allikas: Geni

Laste sõim oli Kadrina külanõukogu eelarvel, finantseeris Rakvere Tervishoiuosakond.

Ei olnud ühtegi elektripirni, ainult jupike traati laes, mis tähistas kunagise lambi olemasolu. Kuni 1949. aasta märtsini andsid valgust petrooleumlambid. Veepump ei töötanud, see oli talvel külmaga purunenud, seega oli kogu olemasolev veevõrk kasutu. Vett toodi kõrvalmaja kaevust. Peale märtsi 1949 saadi peale elektri majja ka vesi ning kanalisatsioon. Seda tänu uue juhataja Ella Saukase, kes oli juhataja 20. jaanuarist 1949, ettevõtlikkusele. Kütte muretsemine, puude langetamine ja vedamine oli oma mure (*Ibid*).

Lapsi oli arvuliselt umbes 35 vanuses kolmekuustest imikutest nelja aastasteni. Ülemisel korrusel olid imikud, kuhu viis kitsas puutrepp, ja alumisel korrusel kahe kuni nelja aastased lap-

sed. Tuletõrje eeskirjad ei lubanud lapsi ülemisele korrusele. Nüüd oli vaja leida laste hoidmiseks uued võimalused, oli vaja juurdeehitust. Juhataja Ella Saukas hakkas taotlema majale juurdeehitust, mis nõudis temalt järjepidevust ja head pealehakkamist (*Ibid*).

1964 valmis juurdeehitus ja laste sõim sai juurde 73 ruutmeetrit põrandapinda, mis andis võimaluse kasutada alumise korruse ruume. Imikud jäid hoone vanasse ossa, suuremad lapsed asusid uude vastvalminud juurdeehitusse. Personal sai juurde kutsega meditsiiniõe Aino Sarapuu, kes valavas laste tervise üle. Tekkis võimalus osta lastele mänguasju. Puuduseks oli veel see, et ei olnud programmi õppe-kasvatustööks (*Ibid*).

Tööle tuli kasvatajana Ene Kiviperk, kellel oli pedagoogilise töö kogemus algklassiõpetajana. Ta valmistas palju uusi õppevahendeid, tegeles pidevalt programmikohaselt lastega ja tulemused olid ka kohe näha (*Ibid*).

Joonis 7. Ene Kiviperk. Allikas: Geni

Ene ise on kirjutanud, et kui ma tunnen, et südamesoojust veel jätkub, seni püüan olla ikka laste kõrval ja neile midagi kaasa anda (Kiviperk 1989-2002).

Ene esimeseks juhatajaks oli Ella Saukas, kelle kohta on Ene kirjutanud: "Hea, et esimene juhataja oskas olla nõudlik, täpne, korrektne ja ääretult aus nii töötajate, kui iseenda vastu, tugev majanduses. Juhtaja, kes ütles tõde kohe näkku ei meeldinud, sest tõde oli ikka valus kuulata.... Kuid täpsus ja kohusetunne minus löödi kindalt paika just tänu talle!" (Kiviperk 1989-2002).

Ene Kiviperk kirjutab oma märkmetes, et sügava veendumuse ja julguse kindlakäeliselt lastele teadmiste andmiseks sain 1973. aasta vabariikliku inspekteerimise komisjonilt, kes tunnustas nähtud tegeluse "Koerapere" aukirja vääriliseks ja Kadrina lastesõim tõusis rajooni parimate hulka (Kiviperk 1989-2002).

Laste sõime töötajad kasvasid ise aiamaal aedvilju, kartulit, punaseid sõstraid ja karusmarju, mis aitas lasteaia igapäevast toidukulu vähendada ja toetas laste paremat toitlustamist. Lastevanemad tasusid laste sõimes käimise eest kuus kaheksa rubla ja kümme kopikat (Kroonika).

2. Lasteaed Aasa tänav seitse

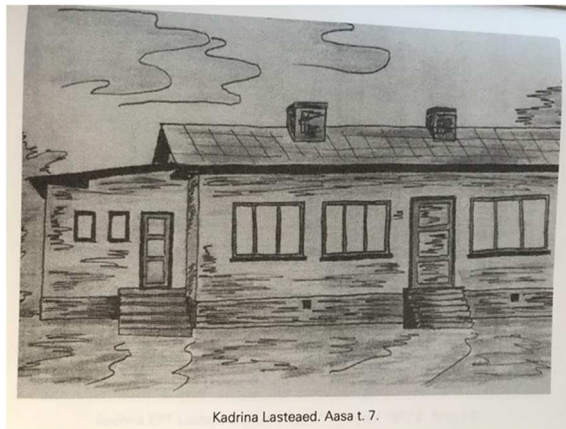
1962. aastal õnnestus juhatajal Evi Kasel, kes oli töötanud sellel kohal kaheksa kuud, Jõe tänava majale lisaks saada üürile individuaalelamu Aasa tänaval number seitse, kus nende kasutada oli köök ja viis tuba. Veel oli majas juhataja tuba ja kuivkäimla. Köök oli väike, puudega köetava pliidiga, puudus veevõrk, vesi tuli tuua ämbriga õuel asuvast puurkaevust ning must vesi ka ämbriga välja viia. Töötingimused jäid köögis kuni lõpuni samaks. Maja juurde kuulus avar roheline maa-ala elujõus õunapuude, kaskede ja vahtratega. Lõunapoolset osa territooriumist piiras sirelihekk. Õues oli lastel ruumi küllaga, kuid puudusid vahendid. Maja ees kasvasid pojengid ja floksid (Kroonika).

Alates 05.01.1962, aastast määrati haridusosakonna poolt lasteaia juhatajaks Juta Roos, kes oli ka muusikaline kasvataja (*Ibid*).

Joonis 8. Juta Roos.

Allikas: Geni

Joonis 9. Valgi individuaalelamu Aasa 7.

Allikas: lasteaia erakogu

Lasteaed oli avatud 7.30-17.00, seega 7,5 tundi päevas. Töönädal oli kuuepäevane, seega töötati ka laupäeval. Lapsi võeti lasteaeda avalduste alusel, avaldused arutas läbi lastevanemate komitee. Eelisjärjekorras olid paljulapseliste perede lapsed. Järjekord oli pikk ja soovijaid palju (*Ibid*).

Lasteaeda finantseeris Kadrina külanõukogu. Juhataja pidi vedama kohale toiduained (transportivahendiks suvel jalgratas ja käru, talvel tõukekelk), hoidma korras materjalide- ja toidulaolaoraamatud, koostama ja korras hoidma arved Kadrina Kooperatiiviga, tegi koos kokaga menüü, pidas arvestust laste kohaloleku üle, tegi koostööd külanõukogu raamatupidajaga, pesu oli vaja pesumajja viia ja sealt tuua, pidas ka sidet lapsevanematega. Õhtupoolikuti 3,5 tundi tegi juhataja ka kasvatustööd, kuna kasvataja tööpäev oli kuuetunnine (*Ibid*).

1. jaanuarist 1963 allus Kadrina Lasteaed Rakvere rajooni Haridusosakonnale, kus oli tseentraliseeritud raamatupidamine. Juhataja ülesandeks oli hoida sidet raamatupidamisega ja saata iga 10 päeva järel menüülehed koos toiduainete jääkidega. Töötajate palk tuli samuti haridusosakonnast (*Ibid*).

Juta Roosi tütar Urve Leiten mäletab ema tegemistest ja lasteaia traditsioonidest järgmist.

Toidud olid nagu kodus. Aastaid töötas kokana Helene Kala, kes tegi väga head süüa ja oli väga hea inimene. Toit oli tol ajal igati tervislik, maitsev ja vaheldusrikas. Õuest peenralt sai pisut ka rohelist toidu juurde ning rabarberit. Õhtusöögiks sõid lapsed sageli oma koka küpsetisi - küll need olid head! Tol ajal kuulus menüüsse veel isegi lumepallisupp. Mis oli teisiti, kuid vajab ära märkimist - lapsed pidid kogu etteantud toidu ära sööma (portsjoni suurus erines vanusegruppide lõikes) (Leiten 2021).

Urve Leiteni ema päev oli üsna töömahukas. Juhatajana oli tal töötajaid vaid 3: kasvataja, kokk ja koristaja. Endal tuli tal täita lisaks juhataja töökohutustele ka majandusjuhataja, kalkulaatori-menüükoostaja, kasvataja ja muusikakasvataja ülesandeid. Hommikupoolne aeg kulus tal jalgratta seljas poodide vahet sõitmisele, et toiduained kohale toimetada. Lõunaajal koostas uue päeva menüüsid ja tegi paberitööd, pärastlõunal oli ta kasvataja ning andis lastele muusikatunde (2-3 korda nädalas) (*Ibid*).

Traditsioonide kohta ütles Leiten, et nagu tol ajal ikka tavaks - esinemised tähtpäevade puhul (kadri-mardipäevad, näärid, oktoobri- ja maipühad, naistepäev), keskkooli saalis pidupäevadel külalisena esinemised. Üks tähtsamaid esinemisi oli kevadel lastevanematele. Nii kevadpeo kui nääriõhtu kavva kuulus alati teemakohane näidend laulude, tantsude ja sõnalise osaga. Juta Roos saatis muusikalisi etteasteid klaveril, aga ka akordionil kui vaja. Lasteaiapeod lõppesid tavaliselt ühiste laulumängudega (*Ibid*).

Urve mälestustes on üks esinemine lasteaialastele. Selleks oli nukunäidend (tavaliste mängunukkudega) ja ülesseatud lava (valge riie puitraamistikul), selle taga tema joonistatud dekoratsioonid (lumine mets ja kuused). Urve ja tema noorem vend Rein ja etendasid E. Niidu "Kuidas leiti nääripuu". Õpiti laulud, emal olid noodid olemas, harjutati. Lapsed istus toolidel nagu teatrisaalis. Oli see etendus, milline tahes, aga lapsed istusid vaikselt ja jälgisid toimuvat Urve sõnul päris huviga! (*Ibid*)

3. Kadrina EPT Lastepäevakodu

3.1. Lasteaia asutamine

Seoses tootmise laienemisega Kadrina EPTs, suurenes ehitustegevus, tekkis palju uusi töökohti ja seoses sellega suurenes noorte perede arv. Vana kaheühmeline laste sõim ja üheühmeline lasteaed olid laste vastuvõtuks kitsaks jäänud. Need majad ei vastanud enam kuidagi lastevanemate vajadustele, ega olnud ruumi koha saamiseks lasteaeda (Kroonika).

Tänu EPT juhtkonnale eesotsas Enno Põlluga hakati Kadrinasse Pargi tänavale 1975. aasta lõpul uut lasteaeda ehitama. Uue lasteaia osanikeks olid Kadrina EPT, L. Pärna nimeline kolhoos, kolhoos "Kalevipoeg", Rakvere KITi Kadrina jaoskond, „Flora” tsehh, Kadrina Tärklise- ja Siirupikombinaat, Viitna sovhoos, Hulja sovhoos, Kadrina külanõukogu - seega oli haaratud suurem osa Kadrina külanõukogu territooriumist. Ehitajaks oli Rakvere KEK. Maja ehitati tüüpprojekti järgi, milles ette nähtud 280 kohta lastele ja koosseisus 64 töötajat. Juhataja Mare Sikkut ja majandusjuhataja Meeli Raudla muretsesid vajaliku mööbli, pehme inventari, mänguasjad, mänguvahendid mänguväljaku sisustamiseks (mänguväljakuid rajati territooriumile kuus) (*Ibid*).

3.2. Lasteaia arengulugu

15. maist 1977 kolisid laste sõim ja lasteaed vastvalminud uude majja Pargi tänav 5. Vastavalt kohtade arvule maksis iga asutus ka kohamaksu. Kõige rohkem käis lasteaias Kadrina EPT töötajate lapsed. Eelnevalt korrastasid ja sisustasid töötajad kõik rühmaruumid. Laseaed alustas tööd 12 rühmaga: kaheksa aiarühma, kolme sõimerühma ja üks ööpäevarühm (rühmadel ei olnud nimesid, tähistused olid Ia, Ib, IIa, IIb jne). Ööpäevarühm tegutses lühikest aega, sest lapsi ei olnud rühmas vajalikul hulgal. Kõik 280 kohta olid täidetud ja pikkamööda hakkas tekkima lastaia koha saamiseks järjekord (Kroonika).

Õueala kujundamisel ja laste mänguväljakute sisustamisel aitasid kaasa lapsevanemad: istutati ühiselt puid, ilupõõsaid, paigaldati mänguvahendeid mänguväljakutele. Vanemad olid suureks abiks kuuseheki istutamisel ümber maja, sellest hekest on veel säilinud vaid mõned kuused. Julia Küppas meenutas, et Äntu järve äärest toodi kaks kaske, mis istutati peavärava kõrvale, üks kask on veelgi värava kõrval (Küppas 2021).

Laste toidupäeva maksumus oli 68 kopikat talveperioodil ja 72 kopikat suveperioodil.

Ajavahemikus 01.01.80-25.08.92 töötas lastepäevakodu 12-tunnise töörežiimiga ja ajavahemikul 25.08.92- 01.04.95 töötasid kasvatajad 0,85 töökoormusega ja lastepäevakodu oli avatud 7.30-18.00. Aiarühmad olid kõik üheruumilised. Lapsi oli rühmas umbes 24, vahest isegi rohkem (Kroonika).

Juhataja oli 12.11.79- 14.06.85 Aino Mäeots, kes Julia Küppase sõnul kaitses oma töötajaid. Ta oli majanduses tugev. Ta nägi alati hea välja, samuti tahtis ta, et lasteaia oleks kena: selleks muretses ta akendele peenvillased kardinad, mis ruume tõeliselt kaunistasid. Viidi läbi kogu maja täiendav sisustamine. Tema eestvedamisel haljastati lasteaia territoorium. Preemiate jagamine toimus võrdselt, ja tänukirju jagati südamest. Tavaliselt Aino Mäeots etendustes ei osalenud, kuid Julia Küppas meenutas, kuidas personali nääripeol esines juhataja sketsiga „Mäeotsa talu”, see oli olnud naljakas ja lõõv (Küppas 2021).

Reet Lelleström meenutas, et kasvatajad töötasid kindlates vanuserühmades. Kasvatajate riie- tuseks olid pikka aega kitlid ja pruunid sussid. Mingil hetkel asendusid kitlid pihikseelikuga, siis jälle komplektiga, mis koosnes tumesinisest seelikust ja kasvataja ise valis kas vesti või jaki, mille juurde pluusi valik oli vaba, vaid pidulikel puhkudel pidi olema valge pluus. Lastel olid lasteaia poolt võimlemisriided, milleks olid mustad aluspüksid ja särk. Riietus oli EPT poolt rahastatud (Lelleström 2021).

Kasvatajad viisid läbi ka liikumistegevusi, milleks pidi koostama konspektid, mis olid väga üksikasjalikud. Liikumine toimus alati õhtupoole. Konspekti pidi esitama metoodikule, kes sellel ajal oli Milvi Randmets. Lisaks konspektidele tuli esitada metoodikule ka kvartaliplaanid (Kiviperk 1989-2002).

Toimus tihe koostöö lapsevanematega, kes käisid rühmades aknaid pesemas, osalesid Lenini nimelistel laupäevakutel, erinevatel talgutel, mille lõpus pakuti alati ka sooja suppi (Tiiter 2021).

1978-1980 tegutses lastepäevakodus naisansambel, mida juhendas tolleaegne muusikaõpetaja Aino Aps (Kaljo). Ansamblis laulsid Reet Lelleström, Helve Mägi, Aili Purk, Ene Kiviperk, Eda Kalamäe jt. Ansambel osales taidluskonkurssidel, kus pidi olema ka ühtne riietus. Riietuse kangad eraldas Kadrina EPT. Kangas oli bordoopunane, millest õmmeldi maani seelikud ja selle juurde lisati puhvvarrukatega pluus (Lelleström 2021).

15.06.85- 01.08.94 oli juhatajaks Evelin Holtsmann (praeguse nimega Tiiter), kes oli paar aastat töötanud lasteaias metoodikuna. Juhatajana tegutsemise esimene aasta kattus ülikooli lõpuaastaga, see osutus parajaks katsumuseks, mis tema sõnutsi muutis teda vaimselt tugevamaks (Tiiter 2021).

Ene Kiviperk on kirjutanud, et Evelini töö metoodikuna andis võimaluse meie kõigi tööd jälgida, arusaamisele jõuda meie võimalustest ja tulemustest, sest ta külastas näidistunde, mis sai antud praktikantidele ja ka pisteliselt. Jälgitavate tundide kohta olid metoodilises kabinetis perfokaardid kõigi kasvatajate kohta, millel analüüs ja hinnang nähtu kohta (Kiviperk 1989-2002).

Kadrina Lastepäevakodu kasvatajate kogemustest on õppimas käinud praktikandid 1978st aastast kirjutas Ene Kiviperk. Kasvatajad andsid pidevalt näidistunde, praktikajuhendajad tegelesid konspektide kontrollimisega, tegelustele hinnangute andmisega, tööd oli nendega palju. See on nõudnud palju närve, higi ja vaeva. See kõik on hea majale ja kasvatajatele, et hoida kõrgel Kadrina Lastepäevakodu nime. Oleme püüdnud anda noortele kaasa sellise pagasi, millega nemad oma töös raskustesse ei jääks, nii kirjutab Ene oma märkmetes (Kiviperk 1989-2002).

Kord kuus oli pedagoogilise nõukogu koosolek, mis tihti kujunesid pingelisteks. Juba metoodikuna suutis Evelin viisakalt, taktitundeliselt, kõike mõistvalt ja õiglaselt pinged maha võtta ja rahu säilitada (Kiviperk 1989-2002).

Evelin Tiiter rääkis, et juhatajana eriti keeruline oli tegeleda asendustega. Kui töötajad haigestusid, siis oli esimene pakkumine pikkade päevade tegemine, aga kuna ruumid olid kitsad ja lapsi palju, oli see väsitav ja seda ei oldud nõus tihti tegema, siis pidi ka juhataja palju rühmas asendamas käima (Tiiter 2021).

Eesti Vabariigi algusega hakkas lasteaias kohatasu tõusma ja paljud lapsevanemad kaotasid töö, selle tulemusena jäi lapsi lastepäevakodus vähemaks. Laste arv jäi nii väiksesse, et 12 rühma asemel töötas vaid viis rühma, veidi hiljem kuus rühma. Samal ajal tuli ka töötajaid koondada. Juhataja Evelin rääkis, et nende otsuste tegemine oli keeruline, pidi ju koondama lausa pooled töötajad. Ta otsustas lähtuda põhimõttest, et kes olid majas vähem aega töötanud, need said koondamisteate. (*Ibid*).

1992 sügisel alustas lastepäevakodus tööd kristliku kasvatuses rühm, mis tegutses pühapäevakooli põhimõtete alustel. Rühma õnnistas sisse Illar Hallaste, kes juhtis selle ajal EELK Kadrina Kogudust. Tegemist oli liitrühmaga, kus oli igas vanuses lapsi. Kasvatajateks olid Tatjana Vallaste, kellel oli vastav ettevalmistus, kes viis ka varem läbi pühapäevakooli raames üritusi

igas aiarühmas ja Eve Veedla, hiljem tema lahkumise järel kasvataja Margi Loide. See rühm lõpetas töö 01.09.95 (*Ibid*).

Joonis 10. Pildil kristlik rühm. Vasakult rühmatädi Laila Eessaar, Kadrina Koguduse õpetaja Illar Hallaste, kasvatajad Tatajana Vallaste ja Eve Veedla. Allikas: lasteaia erakogu.

Enne krooni tulekut rubla väärtus langes, mistõttu saabus iga kuu ministeeriumist uued teated töötajate palkade kohta. Evelin Tiiteri sõnul toimus pidev arvestus ja uute käskkirjade koostamine seoses palganumbrite muutumisega (*Ibid*).

Seoses laste vähesusega jäi üks majapool tühjaks, seal hakati valla poolt tegema ümberehitusi ambulatooriumi tarbeks ja 01.08.93 kolis ambulatoorium Undlast lasteaia majja (Kroonika).

Kadrinas vähenes ka tootmine. Kadrina Tärklise- ja Siirupi vabrikus lõpetas ka lastepäevakodu kütmise, mille tulemusena ei saanud enam lastepäevakodu Pargi tänav 5 majas edasi eksisteerida. Lapsed jaotati EPT majades tühjadesse korteritesse: Pargi tänaval, Tehnika tänaval mitmesse korterisse. Korterites puudusid vajalikud töötingimused, kuid siiski tegid lastepäevakodu töötajad ka nüüd korralikku tööd. Magamiseks kasutati vatimadratsid, mis mängu ajal olid seina ääres hunnikus ja magamise ajaks laiali laotati, nii et terve põrand oli magavaid lapsi täis. Süüa valmistati ikka Pargi tänav 5 köögis, mis oli ainuke soe ruum kogu majas. Toit viidi korteritesse autoga termoses ja pottides (*Ibid*).

Juhataja Evelin rääkis, kuidas sellel ajal, kui töölised olid koondatud, olid tema ülesandeks menüüde koostamine ja toidu koguste arvutamine, sest köögis töötas ainult üks kokk. Juhataja täitis nii laohoidja kui ka peakoka kohustusi (*Ibid*).

Korterites oldi 1994. aasta jaanuarist mai kuuni, mil koliti tagasi suurde majja. Juhataja Evelin meenutas, kuna lapsi käis lasteaias suhteliselt vähe, hakati vallas kaaluma, kas ongi mõtet suurt lasteaiahoonet kasutusele võtta. Mõnede ametnike arvates oli korterivariant odavam. Arvati, et kui palju on korterites ruutmeetreid, ehk saab sinna edasi jääda. Õnneks leidus toetajaid, kelle toel Jaan Stern vallavanemana tegi positiivse otsuse suurde majja tagasi kolimise suhtes. Toetust juhatajale käisid osutamas ka kasvatajad, kes kõik koos valda läksid. Vald ehitas suve jooksul lasteaija kõrvale KITi õuele väikese katlamaja. Hiljem ühendati lastepäevakodu Kadrina katlamaja küttesüsteemi (*Ibid*).

Suurde majja tagasi tulles oli metoodikuks Eve Veedla, kellel oli hea koostöö juhataja Evelin Holtsmanniga. Kasvataja Julia Küppas rääkis sellest, kuidas kujundati imeline saaliinterjöör. Saali lage toodi keskelt allapoole ning lakke ja seintele maalis Aivar Rist ornamendid, mis lossile kohased. Saali tagumist seina sai kaunistama imeline lossiuks. Akendele õmbles uhked lossikardinad tolleaegne lasteaija õmbleja Tiia Veetsmann (Küppas 2021).

Joonis 11. Jõulupidu uuendatud saalis. Allikas: lasteaija erakogu.

01.08.94 kevadest kuni aastani 2002 töötas juhatajana Veera Kirs. Ta ise on kirjutanud, et kaalus otsust põhjalikult. Mõte töötas nii päeval kui öösel, iga mõttevälgatus, mis meie lasteaija laste ja töötajate igapäevaelu paremaks võis muuta, pani ta kiiresti kirja kasvõi öösel. Julia Küppas meenutab, et Veera oli majanduses väga tugev. Ta toetas oma töötajaid ning seisis vaikselt ja rahulikult moel oma maja ja inimeste eest. Üritused ja vastuvõetud olid kõrgetasemelised, südamlilik vastuvõtt ja rikkalik suupiste, majast pidi jääma väga hea mulje. Ta toetas mees-

kondade sidusust. Kui toodi lilli, siis kõigile. Temalt sai õppida, kuidas ajada äri. Hea oli kuulata tema häid elukogenud nõuandeid. Niisuguste sõnadega iseloomustab juhataja Veerat kasvataja Julia, kellest 1994. aastal sai poole kohaga lastepäevakodu metoodik (*Ibid*).

Õppetöö toimus „Koolieelse kasvatuse programmi“ alusel. Programmiväliselt oli võimalik arendada oskusi tantsuringis, kus käis üle 60 lapse (juhendaja Kadrina Kunstide kooli õpetaja Anita Jugaste), Laulukarusselli lauluvõistlus toimus juba kolmanda korda, soovijaid oli üle 40 lapse (juhendajaks lasteaia endine muusikaline kasvataja Lea Leisson). Inglise keele ring, osavõtjaid üle 30 lapse (juhendaja Kadrina Keskkooli õpetaja Kadri Koha). Kunstiringi juhendajateks olid meie maja kasvatajad Anneli Raudvee ja Margi Loide. Ringide töö eest tasusid lapsevanemad (Kirs 1997).

Julia meenutas, et lastepäevakodu külalisteks olid mitmel korral Soome sõprusvalla Janakkala inimesed. Vastu võeti neid teisel korrusel, kus neile kaeti rikkalik laud. Kingipakid külalistele pani kokku Piret Voogre. Taustaks mängis kitarrimuusika. Need olid väga südamlikud koosviibimised (Küppas 2021).

3.3. Sündmused

Ürituste nimistust võis leida õpetajate päeva, oktoobri revolutsiooni aastapäeva kontsert aktuse, nääripeo, vastlapäeva, naistepäeva, kevadpeo, mida nimetati ka rahvaste sõpruse peoks. Lasteaias käis ka teater lastele, see traditsioon on säilinud tänaseni. Näitlejad tahtsid alati tulla, neile korraldati soe vastuvõtt, alati vesteldi nendega ja etenduse lõppedes võimaldati ka pesemist dušši all. Julia Küppas meenutas, et käisid Anne Velli, Ervin Lillepea, Raimo Aas, Ivar Lett jt (Küppas 2021).

1978. aasta rahvaste sõpruse pidu on paljudele meelde jäänud. Sellel ajal tegutses muusikaõpetajana Anne Kanne, kes mõtles välja toreda kava, kus Julia Küppas oli mustanahaliste küla pereema. Tüdrukud olid mustanahalised lapsed ja poisid olid ahvid. Julia meenutas kuidas lasteaia õmbleja Urve Sock õmbles kostüüme: poistele mütsid ja tüdrukutele seelikud. Julia värvis ennast ise pruuniks kasutades selleks guaššvärvi, mille maha pesemine ei õnnestunud esimesel korral kohe kuidagi ja nii ta tõmmuna kodu poole astus (*Ibid*).

Seda pidu meenutab ka tookord lasteaias käinud Õnne Kiviperk, et nad tegid ise pärlid keerates neid kokku šokolaadipaberist, mida vanemad olid juba pikka aega korjanud. Samuti lõikasid nad fotokotte ribadeks ja tõmbasid kääridega lokke, nendest tehti meile parukad. Veel lisas

Õnne, et tema ei tahtnud neid enda tehtud pärleid kanda, sest tal olid kodus kenad pikad värvilised pärlid, need ta ka kaela pani, kuid enne peo lõppu jäid pärlid kusagile kinni, niit läks katki ja kõik pärlid veeresid laiali (Kiviperk 2021).

Suurimad olid ikkagi nääripeod koos etenduse, erinevate tegelaste ja nääriivanaga. Tähtsamad tegelased olid piparkoogid, päkapikud, jänessed, lumehelbekesed jne (Ibid).

Joonis 12. Nääripidu. Allikas: Ene Kiviperk erakogu.

Julia meenutab, et igal aastal oli personali nääripidu, kuhu olid oodatud ka töötajate abikaasad. Peolaud oli alati rikkalik. Tihti oli tellitud ka orkester. Peod toimusid reeglina reedeti (Küppas 2021).

Igal aastal läksid lapsed kooli, seega on lõpupidusid peetud läbi aegade.

Joonis 13. Lõpupidu. Allikas: Ene Kiviperk erakogu

Lõpupeo kavas olid laulud ja tantsud. Kõned ja tänusõnad lisasid peole pidulikkust. Alati olid lastele ka kingitused, mis jäid lasteaeda meenutama. Lasteaia lõpetamine on laste elus oluline verstapost. Seetõttu peetakse seda päeva pidulikus õhkkonnas. Kasvatajad ja lapsevanemad soovisid sellest üritusest teha meeldejääva kogemuse (Lelleström 2021).

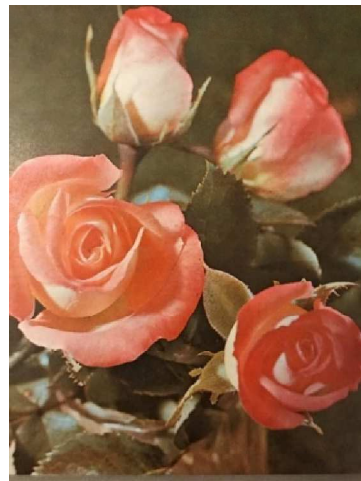
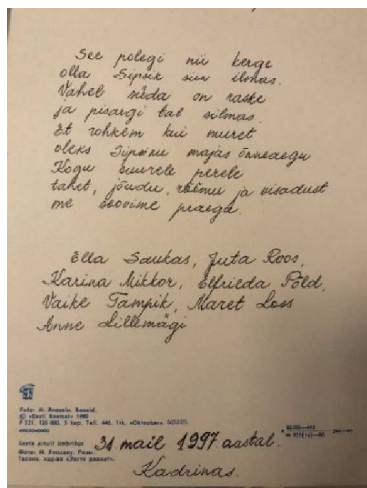
Lastepäevakodu saalis oli lubatud pidada töötajatel ka juubeleid (Küppas 2021).

3.4. Lastepäevakodu juubelipidustused

Juhataja Evelin Tiiter meenutas 10. aastapäeva pidu, mis toimus rahvamajas. Kohale olid kutsutud ka endised töötajad. Juubeli puhuks olid tellitud ka rinnamärgid, mille kõik endale kingituseks said. Osavõtjatele oli ka osavõtutasu, sest pidu oli suurejooneline. Kohale oli kutsutud ansambel „Hampelmann“. (Tiiter 2021).

20. juubeli puhul istutati lastepäevakodu hoovile tamm. Pidus toimus rahvamajas, kuhu olid kutsustud rajooni esindajad ja ka endised töötajad. Kasvataja Urve Malle Põldoja kirjutas laulusõnad „Sipsiku valss“ (Küppas 2021).

Juhataja Veera Kirs kõne algas sõnadega: „Pikk tee on läbitud. Inimelus on 20 aastat küpsuse saavutamise aeg, meie asutusel aga olelusvõitluse aeg.“ (Kirs, 1997).

Joonis 14. Juubeliõnnitlused endistelt töötajatelt kahekümnendaks juubeliks.

Allikas:lasteaia erakogu

1997. aasta talveks pidi iga lasteaed maakonda esitama oma kroonikaraamatu. Raske ülesande täitmine langes vanemkasvataja Maret Lossi õlgadele, teda abistasid Ella Saukas ja Jüta Roos.

Saigi avaldatud oma kroonikaraamat, mille kirjastaja (Tapa Trükikoja) leidis toleaeagne hoolekogu esimees Ilmar Paal. Sponsor raamatu väljaandmiseks on Haljala Lions Club esimees Volli Käro (Kroonika).

Kõiki tänades sai anda kingituseks raamatu, mis on Kadrina lasteaedade kroonikaraamat aastatel 1945-1997, kirjutab oma juubelikõnes juhataja Veera Kirs.

25. juubeli pidustused toimusid 11. mail samuti rahvamajas, kus oli pidulik kontsertaktus. Esindatud oli vald ja kutsutud ka teiste lasteaedade juhid. Sellel ajal oli muusikuks Elene Altmäe, kes oli lastele õpetanud laulud ja tantsud, sõnalist osa toetas Julia Küppas ning liikumisõpetaja Vilma Tamsalu õpetas lastele toredad liikumiskavad. Peojuhtideks olid Ene Kiviperk ja Julia Küppas (Küppas 2021).

Joonis 15. Vasakult Julia Küppas ja Vera Kirs. Allikas: lasteaia erakogu.

Lasteaia 35. sünnipäevaks õmmeldi lastevanemate kaasabil rühmadele maskotid. Pidutoimus Kadrina laululaval (Känd 2021).

40. juubeli puhul, meenutades möödunud aastate ridu, oli lasteaia õpetajatel koostöös valminud galerii seinal ülevaade Sipsiku lasteaia ajaloost. Kalli lasteaia sünnipäeva tähistamist alustati vahvate Sipsikute meisterdamisega. Suured ja väikesed Sipsikud lõbustasid koridoride seinu ja galeriid. Õpetajatele telliti logodega Sipsiku särgid. 1. juunil algusega kell 16:00 toimus Sipsiku sünnipäevakontsert Kadrina Huvikeskuses. Lustlikke ülesasteid väikestelt ja suurtelt sünnipäevalistelt jätkus enam kui tunniks. Erilise kiituse ja tänu pälvisid Sipsiku maja avamise esimesest päevast saati seal töötanud õpetajad Julia Küppas ja Maret Otti (*Ibid*).

Joonis16 ja 17. Lasteaia ajalugu ja Sipsikute näitus. Allikas: lasteaia pildipank

4. Kadrina Lasteaed Sipsik

Kadrina EPT Lastepäevakodu nimetati 14. juulil 1999. aastal Kadrina Vallavolikogu otsusega nr 24 ümber Kadrina Lasteaiaks Sipsik.

2002 aasta sügisel alustas juhatajana tööd Tiiu Kerm. Tema ametiajal muutus koosolekutel osalejate paigutus. Kui siiani istusid inimesed reas üksteise selja taga, siis nüüd hakkasid osalised istuma ringis. Kõik olid võrdsed. Meenutajate arvates oli see positiivne muutus. Aasta märksõnaks oli vaimne tervis (Küppas, 2021).

Pärast Hulja Lasteaed-Algkooli sulgemist 2002. aastal kuuluvad Kadrina Sipsiku koosseisu ka Hulja kaks lasteaiarühma (Känd 2021).

2003. aasta augustis kuulutati välja konkurss juhataja, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja ja rühmaõpetajate ametkohtade täitmiseks. Juhataja ametikohale inimest ei leitud, juhataja kohusetäitjaks asus Anne Känd, kes oli lasteaias õppealajuhataja. Õppealajuhataja töökohustused jaotati aastaks kolme majas oleva inimese vahel: Julia Küppas, Maia Mägi ja Anu Faelmann-Klaus. Maia Mägi oli selle aasta konkursil saanud rühmaõpetaja koha, Anu asus liikumisõpetaja ametikohale. Maia tegeles saali ja muude ruumide kaunistamisega. Muusikaõpetajana hakkas tööle Marian Aab (Mägi 2021).

Anu Faelmann-Klausi jaoks oli see suur muutus, esimest korda õpetaja. Lisaks lisaülesannetele hakkas Anu korraldama ühiseid sündmusi koostöös muusikaõpetajaga, mis oli majale suur muutus, sest siiani olid peod toimunud rühmaüritustena. Hea koostöö tulemusena viidi ellu ka uued üritused: Mihklilaat, kus käisid tihti esinemas ka pensionärid, kes tegutsesid Päevakeskuses. Mihklilaadast on kujunenud traditsiooniline üritus (Faelmann-Klaus 2021).

2004. aasta kevadel kogusid õpetajad allkirju selleks, et toetada eelmisel õppeaastal juhataja kohusetäitjana tegutsenud Anne Kännu juhataja ametikohale asumist. Sügisest hakkas juhatajana tööle Anne Känd nagu kollektiiv soovis. Anu Faelman-Klaus meenutab, et Anne oli süsteemne ja logistiliselt tugev. Tal oli asjade kohta oma visioon. Ta oli töösse pühendunud. Kes tööd armastasid teha, nendega tal probleeme ei olnud. Anne Känd oli juht aastatel 2004-2019 (*Ibid*).

Direktor Anne meenutab ise, et esimene aasta oli raske, sest Kadrina maja ühines Hulja majaga ning juhtida oli nüüd juba kaks maja. Tänu arenemisvõimelisele ja uuendusi armastavatele kollektiivile sai ta üle igast raskusest. Omavalitsus oli mõistev ja toetas alati hea sõnaga. Tuult tiibadesse lisas veel pidevalt arenev koostöö nii maja inimeste kui ka teiste asutustega. Toimus

pidev õpikeskkonna areng, ruumid said uue ilme, pidevalt leidis uusi võimalusi vahendite hankimiseks ja õueala täiendamiseks. Lugupidav ja positiivne oli ka lapsevanemate suhtumine. Iga mõte on väärtus, kui on olemas toetus. Häid mõtteid jagati nõupidamistel, töörühmades, koosolekutel. Püüdsime märgata igaüht. Anne lisas veel, et headele mõtetele toetudes oli tema rolliks leida eelarve, mis leidis vallast toetust, kui oskasid leida õigeid põhjendusi ja mõelda kaugemale tänasest päevast. Sellel ajal oli vallavanemaks kohusetundlik ja lasteaia vastu huvi tundev ning alati toetav Aivar Lankei (Känd 2021).

2004/2005 õppeaastast toimuvad sügisel koolivaheajal keskkoolis koolieelikute spordipäevad. Alguse sai see Jaan Rummi ettepanekust. Lapsed saavad tutvuda kooli võimalustega, sest võistlused ja mängud toimuvad võimlas, maneežis ja ka mõnes koridoris (Faelmann-Klaus 2021).

Joonis18. Sipsik (Anu Faelmann-Klaus) ja Pätu (Urve Ringmets) jooksu alustamas. Allikas: lasteaia erakogu

2004. aasta talvel alustati kogu maja renoveerimistöödega, mis kestsid 2005. aasta talveni. Remondi ajal ei olnud võimalik liikumistegevusi võimlemissaalis läbi viia. Võimlemas käidi spordihoone maadlussaalis, väiksematega vahest õues, vahest muusikasaalis. Remondi tõttu toimusid ka jõulupeod ja emadepäeva peod rahvamajas koos kõikide rühmadega. Sellel ajal hakati rühmadele mõtlema nimesid, enne oli olemas nimi Tõrukese ja Päiksekiire rühmal. Leini Saaver pakkus oma rühmale nimeks Pätu, Kaidi Kivro nimetas oma rühma Mesimummiks, Urve Ringmets nimetas Mõmmiku rühma ja Laine Lepp Hiirekese rühma. Rühmade sildid ustele koos logodega kujundas Maia Mägi (Mägi 2021).

2005. aastal asus juhataja asetäitjaks õppekasvatustöö alal Maia Mägi. Esimese asjana hakkas ta tegelema õppekava arendustööga. Majas oli olemas „mingi“ õppekava. Nädalaplaanide koostamine oli raske ja aeganõudev protsess. Õppetöö eesmärgid olid harjumuspäraselt: õpetada, arendada, kasvatada, tutvustada jne. Lapsest lähtuv eesmärgistamine oli mõistetamatu ning koolitustel kuuldu tekitas neis ahastust, meenutas Maia. Vanaviisi enam jätkata ei võinud ja uut moodi ei osanud. Muutus mõtte eesmärgistamisest, õppe-kasvatustegevuses osalenud laps teab, tunneb, oskab, eristab, suudab - need on lapsest lähtuvad eesmärgid. Muutus ka tegevuste valik eesmärkide saavutamiseks. Õppekava koostamisse positiivselt suhtujaid oli raske leida, sest keegi ei teadnud, milline peab õige õppekava olema. Lõpptulemus valmis 2007. aastal, mis oli 157 A4 lehekülge (*Ibid*).

Tähtsale kohale asetus õppekavas lapsevanem, ühine vastutus ja dialoog. Kui lapsevanem saab eduelamuse, on temaga koostöö sujuvam. Põhimõtted kasvatajale: anna märku kuhu edasi ja kuidas, ära võrdle last teiste lastega - see on töörühma materjalides selgelt kirjas.

Õppekava koostamise käigus otsustati, et pidupäevadel kaetakse lõunalauad pidulikult. See tava on muutunud traditsiooniks. Tippsündmuseks on Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine.

Joonis 19. Pidulikult kaetud laud vabariigi aastapäeval. Allikas: lasteaiapildipank.

2006. aasta sügisel tegi lapsevanem Kristi Vimberg ettepaneku viia ellu Beebikool, mis ka talvel teoks sai. Juhendajateks lisaks Anule ja Marianile hakkasid koolieelikute rühma õpetajad, kuna nemad järgmisel aastal sõimes just nende lastega tegelema hakkavad. Beebikool on tegutsenud siiani so aastani 2021. Juhendajateks on olnud Anneli Raudver, Urve Ringmets, Monika Oja, Kairit Koppel, Ly Järv jt, kes viisid läbi kunstitegelusi. Beebikooli lõpus saavad kõik osalised tunnistuse, kuhu on kirjutatud kõikide osaliste nimed (Faelmann-Klaus 2021).

Joonis 20. Beebikooli Jõulupidu. Allikas: lasteaia pildipank.

Anu Faelmann-Klaus viis sisse liikumistunnid väljasõitadena, alguses sõideti palju Neerutisse kelgutama. Aastast 2012 on traditsiooniks muutunud sügisesed väljasõidud Vainupeale, kus käivad kõik lapsed alates neljandast eluaastast. Õpetajad korraldavad lastele mängu, matku jm (*Ibid*).

Joonis 21. Vainupea mererannas. Allikas: lasteaia pildipank.

2007. aastal toimus Jõhvis Eestis olevate Sipsiku lasteaedade kokkutulek. Selleks ürituseks oli palutud, et igal lasteaial oleks oma laul. Kadrina Lasteaias hakati kohe mõtlema. Sõnad koostas Aet Kruusimägi ja viisistas Marian Aab (*Ibid*).

2008. aastal osalesid koolieelikud ökotantsufestivalil “Tantsuga puhtaks ja targaks!”. Lapsed esitasid tantsu „Iga vesi jõuab kord jõkke“, mille Anu Faelmann-Klaus ja Mariann Aab neile selgeks õpetasid. Selle tantsu eest saadi eripreemia veeteema südamliku esitamise eest. Sama tantsuga käidi XVII Tantsu- ja liikumisrühma festivalil, kus tuldi laureaadiks (*Ibid*).

2009. aastal osaleti jälle, seekord oli tantsu nimeks „Jänestel on ilus elu“, mis saavutas idee-preemia. Selle tantsuga käidi rõõmustamas pensionäride jõulupidu rahvamajas (*Ibid*).

Kui Maia Mägi majja tuli, siis kaunistati tähtpäevade puhul vaid stendi ja saalis otsaseinas olevat kardinat, aknaid ei kaunistatud. Maia ettepanekul ja initsiatiivil hakati kaunistama koridore, aknaid, uksi. 2017. aastal, kui oli tulemas Kadrinasse Jõuluvanade konverents, istus kokku töörühm, kus esmakordselt otsustati kaunistada kogu maja aknad ühtselt. Seda on jätkatud tänaseni (Mägi 2021).

2011. aastal alustas muusikaõpetaja Marian Aab nalja- ja laulupäeva traditsiooni, mis toimus igal aasta kogu maja üritusena Kadrina Keskkooli huvikeskuse saalis. Lastele õpetati laulud ja tantsud vastavalt etenduse sisule, mille muusikaõpetaja ka ise kirjutas. Osatäitjateks olid lasteaia töötajad. Kõik lapsed ja personal oli alati kostüümides (Faelmann-Klaus 2021).

Joonis 22. Muusikaõpetaja Marian Aab ja liikumisõpetaja Anu Faelmann-Klaus nalja- ja laulupäeval. Allikas: lasteaia fotopank.

2015. aastal sai lasteaia iga rühm sülearvuti. Nüüd ei olnud enam vaja õppekasvatustöö kohta teemasid, tegevusi ja analüüse kirjutada paberkandjale, oli võimalus teha seda kõike arvutis trükkides. Peagi ühineti ka lasteaia e-keskkonnaga Eliis (Mägi 2021).

2013. aastal 12. detsembril toimus heategevuslik üritus, millest saadud tulu eest soetati lasteaiale suusad. Avatud oli kohvik, kust sai soetada koduseid küpsetisi, ning toimus jõulukontsert. Soovijatel oli võimalik kaasa viia ka jõulupühade teemalist käsitööd. Külalistena võtsid sõna Pavo Raudsepp Eesti Suusaliidust ning Kadrina tolleaegne vallavanem Erich Petrovitš (*Ibid*).

2013. aastal osaleti esimest korda mudilaste tantsupeol Rakveres, mis kandis nime „Meie päev“. Tantsupidu andis meeleoluka pildi lapse ühe päeva tegevustest. Rahvariided olid lasteaias juba ammustest aegadest ning tänapäeva eelkooliealistele väga väiksed. Sellel korral käidi ikkagi nende riietega. Õpetajad hakkasid mõtlema, kuidas lastele järgmiseks tantsupeoks uued riided saada. Hoolekogu toetusel ja õpetaja Kaidi Kivro eestvedamisel hakati valmistuma heategevuslikuks ürituseks „Aitame lapsed tantsupeole!“, mis toimus 14. aprillil 2016. aastal. Ürituse sisuks oli etendus ja sellele järgnev kohvik. Kohvikus pakuti lapsevanemate poolt valmistatud suupisteid ja maiustusi. Kohviku külalisesinejateks olid Rakvere teatri näitlejad Natali Väli, Tiina Mälberg ja Velvo Väli, kes jutustasid lugusid ja vastasid külaliste küsimustele. Etenduse pealkirjaks oli „Lugu printsessist, kes ei tahtnud printsess olla.“ (Essi 2021).

Joonis 23. Vasakult Velvo Väli, Natali Väli ja Tiina Mälberg Allikas: lasteaia pildipank

Joonis 24. Etenduse tegelased. Allikas: lasteaia pildipank

Selle ürituse tulemusena on lastel olemas rahvariided. Riiete õmblejaks oli Kadrina õmbleja Jana Bergström. Kleidid said ka õpetajad, kes lastega koos tantsupeole läksid.

Joonis 25. Rahvatantsuproov uute riietega lasteaia hoovis. Allikas: lasteaia pildipank.

2015. aastal 15. juunil osalesid meie lapsed Haapsalus mudilaste tantsupeol. Tantsupeo pealkirjaks oli „Kodutee algab“. Tantsupeo alguse- ja lõputantsu koreograafiks oli Märt Agu. Iga

lasteaed sai korraldajate poolt muusika, mille järgi liikumisõpetaja Anu koostöös muusikaõpetaja Marianiga tegid meie oma tantsu. Varakult alustati proovidega. Pidu alustas rongkäik läbi linna (Essi 2021) (Joonis26).

Joonis 26. Kadrina Lasteaia lapsed ja õpetajad rongkäigus läbi Haapsalu linna. Allikas: lasteaia pildipank.

2015. aastal toimusid meie maja esimesed Sipsiku olümpiamängud. Alustati lasteaia hoovist ühise rongkäiguga. Keskkooli staadionile jõudes asetati oma kohale lipud ja süüdati ka olümpiatuli. Kogu üritust juhtis Sipsik. Auhindadeks olid kõikidele osavõtjatele diplomid ja medalid. Olümpia on toimunud nüüdseks juba kolmel korral, viimane toimus 15. mail 2019. aastal. 2017. aasta olümpiamängudele saabusid üllatuslikult 7 jõuluvana, keda 150 noort olümpialast koos lapsevanematega lustlikult tervitasid ja andis teada oma plaanist korraldada 17. ülemaailmne jõuluvanaade konverents Kadrinas ja Rakveres 2. ja 3. detsembril. Jõuluvanaad lõid pisut kaasa ka Kadrina lasteaia Sipsik ajaloo teistel olümpiamängude õhutades kaugushüppajaid (Faelmann-Klaus 2021).

Joonis 27. Lapsed ühisstardis staadionijooksuks. Allikas: lasteaia pildipank

Joonis 28. Lapsed auhindadega. Allikas: lasteaia pildipank.

2016. aastal hakkas õppealajuhataja Maia Mägi huvi tundma laseaedadele pakutavate robotikavahendite vastu. Ta vaatas youtubest videosid, mida pakutakse ja mis nendega teha saab.

Detsembris oli tal otsus tehtud ning ta ostis lasteiale ühe komplekti Bee-Botte, ühe Dash roboti, ühe M-Boti ja ühe Ozoboti. Nüüd olid lasteialal esimesed robotika vahendid ning nende ost õigustas ennast, vahendid leidsid kasutust. Hakati osalema Proge Tiigri taotlusvoorudes, 2017 esitati Hitsale esimene taotlus, mis ka rahuldati, samuti rahuldati 2020. ja 2021. aasta taotlused, nüüd on Maia Mägi sõnul lasteaias päris rikkalik robotikavahendite kogu (Mägi 2021).

2016. aasta kevadel tulid koolist noored lastega robotikat mängima. Esimesed mängud toimusid minimaalsete vahenditega, mis neil endil kaasas olid. 2017. aasta märtsis käivitus robotika ring, mida juhendasid koolinoored (*Ibid*).

Joonis 29. Koolinoored lastega robotikat mängimas. Allikas: lasteaiapildipank.

2016. aasta 01. juunil esitasid hoolekogu liikmetega eesotsas kogu majale meeleoluka etenduse „Suurtelt väikestele“. Pärast etendust ootasid õues vahvlihaldjad, kes lahkelt vahvleid jagasid. Lavastajateks olid liikumisõpetaja Anu ja muusikaõpetaja Marian (Faellmann-Klaus 2021).

Joonis 30. Vahvlihaldjad. Allikas: lasteaiapildipank

Joonis 31. Etenduse tegelased. Allikas: lasteaiapildipank

Tarkusepäev on alati midagi toimunud, kuid 2017. aastal oli see erilisem kui varem. Pika rivina marsiti uhiuuele, värselt valminud Sipsiku spordiväljakule. Direktor Anne Känd ütles head soovid ja koos Sipsikuga lõigati läbi punane avamislint (Essi 2021).

Joonis 32. Direktor Anne Känd koos Sipsikuga linti lõikamas. Allikas: lasteaia pildipank.

Joonis 33. Mängud uuel spordiväljakul. Allikas: lasteaia pildipank.

2017. aasta sügisest toimuvad igal aastal jalgrattamatkad. Kõik osalejad saavad matka lõpus Maanteeametilt diplomi ja kontrollkaardi. Sealt saab nüüd igaüks ise vaadata ja uurida kas tema kiivri ja rattaga on turvaline liigelda (*Ibid*).

2018. aastal toimus Rakvere staadionil juba 20. Lääne-Virumaa lasteaedade muusika- ja liikumispidu, kus osalesid ka meie lasteaia eelkooliealised lapsed. Seda on tehtud kõikidel aastatel väidab Anu Faelmann-Klaus. Eriline on see aasta selle poolest, et kaasatud olid beebid ja nende emmed. Beebide tantsu looja on Anu, kes peab seda suureks saavutuseks, sest proove tehti Sõmeru ja Rakvere beebidega (Faelmann-Klaus 2021).

2018. aastal kõndisid Kadrina Lasteaia töötajad ümber ekvaatori, kuigi natuke jäi kilomeetreid puudu. Ekvaatori pikkusejagu kilomeetrite käimisega alustasid kolmkümmend naist aasta alguses ja lõpetasid selle 31. mail. Seega on võimalik viie kuuga teha tiir ümber Maa, arvasid projekti “Sinu sammud loevad – liikuv Kadrina lasteaed Sipsik” eestvedajad Maarit Vaikmaa ja Urve Ringmets (Essi 2021).

2018. aasta 1. juunil Eesti 100. sünnipäeva puhul tantsisid Sipsiku lasteaia lapsed ja õpetajad ühisel tantsupeol. Kõik rühmad esitasid rühmaõpetajate toel ja juhendamisel õpitud tantsud. Silmailu lisasid lapsevanemate valmistatud kostüümid. Vanemate rühmade lapsed kandsid siniseid sipsikusärke. Külalistena astusid ette beebikooli emmed oma pisipõnnidega. Veel esineti selle tantsuga Kadrinas naismehhanisaatorite kokkutulekul (Faelmann-Klaus 2021).

Joonis 34. Tantsuline Sipsik (Kaidi Marts) sõber Anuga (Keit Lemendik). Allikas: lasteaia pildipank

Joonis 35. Beebid emmedega. Allikas: lasteaia pildipank.

2018. aastal alustas lasteaia direktorina tööd Anu Faelmann-Klaus. Ehkki talle räägiti, et hakates juhtima oma endisi kaastöötajaid, ei pruugi olla eriti lihtne. Anu oli arvamusel, et mina tunnen neid ja nemad mind, see peaks ikkagi kasuks tulema. Anu on juhi tööd varemgi teinud - Sillamäel oli ta tol ajal ainukese eesti lasteaia Pääsupesa eesotsas. Ta oli Eestis kõige noorem lasteaiajuht sellel ajal. Ta tõi vestluses välja prioriteedid. Esiteks- meeskonnatöö. Ta leiab, et esimesed sammud on juba astunud ning usub siiralt, et õige juhtimine on emotsionaalse intelligentsuse vundament. Teiseks tõi ta välja koostöö valla teiste asutustega, mis on ka sammukese edenenuks. Nimelt tõi ta välja avatud värvate päeva Vanavaralaada ajal jt. Kolmandaks on Anu tegelenud pandeemiakriisiga suurema osa oma direktoriks olemise ajast. Kriisi kommunikeerimine on olnud katsumus omaette, kuid ka õpetanud palju (*Ibid*).

2019. aasta 3. mail toimus Kadrina huvikeskuses heategevuslik tuluõhtu, mille eesmärgiks olis sisustada Kadrina ja Hulja lasteaia mänguväljakuid. Õhtut juhtisid tuntud näitlejad Ülle Lichtfeldt ja Üllar Saaremäe. Tuluõhtu algas tempokalt vahva SK Caaro etteastega, kus Marger Pormanni treenitavad maadlejad näitasid, mida nad oskavad. Seejärel kõlasid tervitused vallavanem Kairit Pihlakult ja lasteaia direktorilt ning edastati videotervitus lasteaia lastelt. Toimus heategevuslik oksjon, kus müüdi maha mitmed Rakvere Teatri rekvisiidid, Ülle Lichtfeldti isiklikud esemed, taiesed Piret ja Jüri Mildebergilt, Teet Suurelt, Indrek Laisaarelt, Riho Hüttilt. Oksjon kujunes enneolematult edukaks. Üllatusesinejatena astusid lavale särtsakad Cadencia tantsutüdrukud ning õhtut lõpetas Karl Meos, kelle meeleolukate laulude saatel said kõik soovijad jalga keerutada. Ürituse laua katsid: Grossi Toidukaubad, Matsimoka, Hõbeda kitsefarm, Stadnik Toitlustus, Päts. Tuluõhtu korraldasid lasteaia hoolekogu liikmed: Kaire Jaakson, Kristin Reinaas, Marge Schwindt, Monica Jaanimets, Getter Renel, Villu Vaimets. Selle teo eest premeeriti lasteaia hoolekogu 2019. aasta tegija tiitliga (Faelmann-Klaus 2021).

Joonis 36. Lasteaia hoolekogu aktiivsemad liikmed korraldasid tuluõhtu: Kristin Reinaas, Marge Schwindt, Monica Jaanimets, Kaire Jaakson, Kati Raudla, Getter Renel. Pildilt puudub Villu Vaimets. Allikas: Virumaa Teataja. Foto: Avo Seidelberg

Joonis 37. Ülle Lichtfeldt oksjonivõitu üle andes. Allikas lasteaia pildipank

Joonis 38. Õueala sai kena mängumaja. Allikas: lasteaia pildipank.

2019/20 õppeaastat alustati lindi läbilõikamisega, sest suvega olid liivakastide kõrvale kerkinud uued kiiged, samuti värviline ronila ja mängurong. Direktor Anu ja Sipsik lõikasid läbi lindi ja kutsusid kõiki mängima (*Ibid*).

2020. aasta 17.-21. veebruaril tähistati Eesti nädalat. 20. veebruaril toimus juba teist korda koolielikute presidendi vastuvõtt. Nagu völuvael muutusid Lepatriinu ja Mesimummi rühma lapsed ministriteks, kuulsateks lauljateks, sportlasteks, teadlasteks, headeks õpetajateks ja loomaarstideks. President Eve-Ly pidas pika ja innustava kõne. Jagati aumärke ja tunnustusi. Peol osales ka peaminister Aleksander, kes tervitas rahvast oma vahva kõnega. Külalised tantsisid valssi ja loomulikult ei puudunud peolt ka näksilaud (Essi 2021).

Joonis 39. Presidendi kõne. Allikas: lasteaia pildipank

Joonis 40. Peaministri kõne. Allikas: lasteaia pildipank

21. veebruari hommikul vurasid lasteaia ette kolm suurt bussi. Seitse Kadrina maja rühma ja kaks rühma Hulja majast sõitsid koos Sipsikuga Rakverre. Sipsiku lasteaia päralt oli Rakvere kinomaja, kus kõik koos vaatasid „Sipsiku“ multifilmi. „Premia Tallinna Külkhoone AS“ kes kinkis kõigile Kadrina lasteaia Sipsik lastele Eestimaa sünnipäeva ja kino ühise külastuse puhul Sipsiku jäätise (Mägi 2021).

Joonis 41. Rõõmsalt kinosaalis.
Allikas: lasteaia pildipank

Joonis 42. Kogu Sipsiku pere kinomaja ees.
Allikas: lasteaia pildipank

2020. aasta aprillikuu alguses said lasteaiaõpetajad, kellel eriolukorra tõttu on töömaht vähenenud, vallavalitsuselt abipalve helistada ligi 700-le meie vallas elavale eakale ning uurida, kuidas nad praegusel keerulisel ajal oma igapäevatoimetustega hakkama saavad, kas neil on abilisi või vajavad nad tuge (Faelmann-Klaus 2021).

Sellel aastal jäi ära ka Sipsiku sünnipäev, mida tähistati teisiti. Kodukandist võis leida väikese viktoriini, mille vastuseid Sipsiku pere väga ootas.

Joonis 43. Sipsiku mälumäng. Allikas: lasteaia pildipank.

Sipsiku sünnipäeva küll suurelt ei peetud, kuid tore oli sellegipoolest. Päeva sisse mahtus suvine jäätiseamps. Jäätisele eelnes kohustuslik kätepesu, mille võtsid lapsed vastu iseenesest mõistatavana, on ju harjutada saadud küll ja veel. Tore kunstielamus oli piirdeaiale paigutatud laste joonistuste näitus, mida möödakäijad uudistasid (*Ibid*).

Joonis 44. Näitus piirdeaial. Allikas: lasteaia pildipank.

2020. aasta septembris tervitas lasteaia maja oma lapsi oma uues ja uhkes kuues. Suvel toimunud fassaadi renoveerimistööd olid edukalt lõppenud. Täname ka HAKA Plasti, kes lasteaiale

õue vahvad prügikastid kinkis. Õpetajatelt loovat näputööd ja igas mängumajas ainulaadne, omanäoline ja ilmastikukindel prügikast (*Ibid*).

Joonis 45. Uus fassaad. Allikas: lasteaia pildipank.

Kadrina Lasteaed Sipsik tegutseb kokkulepitud väärtuste alusel koostöös Kadrina rahvamaja, kooli, raamatukogu ja spordikeskusega (*Ibid*).

Joonis 46. Lasteaia väärtused. Allikas: lasteaia pildipank

Kokkuvõte

Seoses uurimisülesannetega töötasin läbi kolm kirjalikku allikat, millest üks oli lasteaia kroonika. Sealt sain üldisi fakte ja nimesid lasteaia varasemate aastate kohta. Veel töötasin läbi ühe endise töötaja mälestuste märkmiku, mis andis ainet lasteaia korraldusliku poole, inimeste vaheliste suhete ja selle kohta kuidas lasteaias tööd korraldati. Märkmetest sai materjali ka selle kohta millised olid muutused erinevate juhatajate ajal, mida peeti töökorralduses oluliseks.

Intervjuudes osales üheksa inimest, kellega tehtavad intervjuud kestsid umbes kaks tundi. Intervjuudes rääkisid inimesed oma isiklikest kogemustest, ürituste toimumisest ja sisust, lasteaia arengust ja sellest millised muutused olid nende jaoks kõige olulisemad.

Ajaloolist ülevaadet koostades rikastan kohalike inimeste teadmisi. Samuti võib minu töö olla inspiratsiooniks teistele ajaloo huvilistele. Ülevaade annab tulevastele generatsioonidele teadmisi kuidas toimis lasteaed läbi aegade.

Esimene peatüki, kus Kadrina lasteaed sai 1945. aastal alguse lastesõimena, materjali sain kroonikast. Kuna sõda oli alles lõppenud, siis oli puudust kõigest, nõud saadi rahvamaja ja kooli varudest, lapsed magasid ümberpööratud laudadel. Lastesõim pidi mitmeid kordi kolima. Mõned lapsevanemad ei usaldanud asutust ja arvasid, et nende lapsed viiakse Venemaale, sellepärast pidi lastesõim tegema selgitustööd. Lõpuks pidi lastesõim kolima Jõe tänava majja, mis oli halvas seisus, elektripirne polnud ja vett pidi tooma kõrvalmajast. Kõik läks paremaks, kui tuli uus juhataja Ella Saukas. Oli vaja ka juurdeehitust, kuna ei tohtinud kasutada teise korruse tube.

Teises peatükis annan ülevaate, et Evi Kase sai üürile ka teise maja koos suure aiaga, kuhu viidi suuremaid lapsi. Juhatajaks sai seal Juta Roos, kes oli ka muusikaline kasvataja. Töötati kuus päeva nädalas ja juhataja pidi õhtupoole ka kasvataja tööd tegema. Rakvere haridusosakond määras ära töötajate palga. Juta Roos käis hommikuti jalgrattaga poodide vahet ostmas lasteaeda värsket toitu, õpetas lastele muusikat ja oli ka kasvataja rollis. Tehti palju etendusi ja tähistati ka tähtsamaid tähtpäevi. Selle info sain Juta Roosi tütrelt.

Kolmas peatükk on jaotatud neljaks osaks.

Esimene alapeatükk räägib Kadrina EPT Lasteaia asutamisest, mis sai alguse Kadrina EPT laienemisest ja sellega kasvas ka noorte perede arv, mille pärast oli vaja suuremat lasteaeda.

Teine alapeatükk räägib lasteaia arenguloost. 1977. aastal koliti uude hoonesse, kus käis kõige rohkem Kadrina EPT töötajate lapsi. Suurenes lapsevanemate panus lasteaia arengusse. Juhataja oli Aino Mäeots, kes tahtis, et lasteaed näeks ilus välja. Üheksaks aastaks oli juhataja Evelin

Holtsmann (praeguse nimega Tiiter), kes pidi hakkama saama paljude töötajate koondamisega. Evelini jaoks oli see üks raskematest otsustest- koondati need, kes olid majas vähem aega töötanud. 1992 aastal tegutses ka kristliku kasvatuses rühm. Enne krooni tulekut vahetus raha väärtus mitu korda ja see tegi ka juhataja töö raskeks. Kui Kadrinas tootmine vähenes lõppes ka lasteaia kütmine, mille tõttu pidi lasteaed kolima tühjadesse EPT korteritesse. 1994. aastast kuni 2002. aastani oli juhatajaks Veera Kirs. Külalisi käis lasteaias ja anti head ja paremat, kuna lasteaiast pidi jääma hea mulje. Toimusid ka huviringid, mida rahastasid vanemad.

Kolmas alapeatükk räägib selle aja tähtsamatest sündmustest. Suurimad olid ikkagi näärid.

Neljas alapeatükk räägib lastepäevakodu juubelipidustustest. 10. juubel peeti rahvamajas, kuhu kutsuti ansambel „Hampelmann“. 20. juubeli puhul istutati tamm Lastepäevakodu õuele. 25. juubel peeti samuti rahvamajas. 35 sünnipäevaks õmmeldi rühmadele maskotid ja pidu peeti laululaval. 40 juubeliks valmistati pildigalerii lasteaia ajaloost ja sünnipäevakontsert toimus Kadrina huvikeskuses.

Neljas peatükk sai alguse 1999. aastaga, kui lasteaed nimetati Kadrina Lasteaed Sipsikuks. 2004. aastal hakkas tööle juhatajana Anne Känd, keda toetasid suurem osa töötajatest ja tänu sellele töötas ta 2019. aastani. 2004. aastal hakati korraldama koolieelikute spordipäevi, et tutvustada lastele Kadrina Keskkooli. Pärast renoveerimist mõeldi ka rühmadele nimed. Pidupäevadel tekkis traditsiooniks ka see, et katta lõunalaud pidulikkult. 2006 aasta talveks loodi beebikool Kirsti Vimbergi ettepanekul. 2007. aastast kuni tänapäevani on toimunud mitmeid vahvaid üritusi. Praegu on lasteaias direktoriks Anu Faelmann-Klaus.

Viisin läbi intervjuud endiste juhatajate ja töötajatega, kelleks olid Evelin Tiiter (Holtsmann), Julia Küppas, Reet Lelleström, Anu Faelmann-Klaus, Anne Känd, Maia Mägi. Intervjuu viisin läbi Önne Kiviperkiga, kes jagas ema mälestusi ja meenutas ka enda lasteaia aega kasvandikuna. Kirja teel saatis kommentaare Jutta Roosi tütar Urve Leiten. Aitäh kõigile, kes enda mälestusi jagasid.

Mina õppisin selle töö koostamise käigus kuulama ja selekteerima olulist informatsiooni, mida inimesed minuga jagasid. Õppisin ka seda, kuidas saadud informatsiooni loogiliselt ja ajaliselt õiges järjestuses üles märkida. Järgmise töö puhul on mul kindlasti lihtsam orienteeruda uurimistöö vormistamise juhendis.

Kasutatud allikad

<https://ajapaik.ee/photo/8991/kadrina-alkkool-undla-vald//> (14.08.2021)

<https://www.geni.com/people/Ene-Kiviperk/6000000011242474552> (12.09.2021)

<https://ajapaik.ee/photo/8948/kadrina-seltsimaja/> (14.08.2021)

https://www.omnia.ie/index.php?navigation_function=3&europeana_query=Undla
(21.08.2021)

<https://www.riigiteataja.ee/akt/253588> (12.08.2021)

<https://virumaateataja.postimees.ee/6886873/selgusid-kadrina-valla-aasta-tegijad> (13.10.2021)

Faelman-Klaus, A. (07.09.21) Mälestused R. Essi

Känd, A. (22.09.21) Mälestused R. Essi

Kiviperk, E märkmed 1989-2002

Tiiter, E. (13.07.21) Mälestused R. Essi

Küppas, J (26.08.21) Mälestused R.Essi

Kroonika. Kadrina lastesõim. Kadrina Lasteaed. Kadrina Lastepäevakodu „Sipsik“. 1945-1997

Essi, M (13.08.21) Mälestused R. Essi

Lelleström, R (17.06.21) Mälestused R. Essi

Leiten, U (20.05.21) Mälestused R. Essi

Vera Kirs. 20 juubeli kõne. Üleskirjutus

Kiviperk, Õ (15.07.21) Mälestused R. Essi

Mägi, M (12.09.21) Mälestused R.